

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีผู้ใช้กันอย่างกว้างขวาง เป็นภาษาสากลที่ใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อระหว่างชนชาติต่าง ๆ (ดวงเดือน แสงชัย, 2533) หรือเป็นภาษากลางที่ใช้สำหรับติดต่อกันระหว่างนานาประเทศทั่วโลก จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นภาษาของโลก นอกจากนี้ภาษาอังกฤษยังมีบทบาทสำคัญ คือ เป็นสื่อกลางในการศึกษาหาความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ เพราะตำราวิชาการต่าง ๆ ส่วนใหญ่พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ หนังสือพิมพ์ที่พิมพ์จำหน่ายทั่วโลกกว่าครึ่งหนึ่งพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวันแม้แต่ชื่อสถานที่ ร้านค้า ยารักษาโรค สิ่งของเครื่องใช้ ฯลฯ ส่วนมากยังเขียนภาษาอังกฤษกำกับ ซึ่งจะเห็นว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ยอมรับกันทั่วไปทุกหนทุกแห่ง (ลัดดา แต้มพิมาย, 2533)

ทุกวันนี้ในชีวิตประจำวันของคนไทย จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษเกือบตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นบุคคลระดับอาชีพใดก็มักจะพบเห็นและใช้ภาษาอังกฤษอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะความก้าวหน้าทางวิทยาการ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การคมนาคม การติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศเป็นไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น จึงทำให้ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกที ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนการศึกษา (กรองทอง โพธิ์ทอง, 2532)

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครราชสีมา (2536) ได้ประเมิน
ผลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 ปรากฏผลดังนี้

กลุ่มโรงเรียน	คะแนนแต่ละกลุ่มประสบการณ์					
	ภาษาไทย	คณิตฯ	สพช.	สสน.	กพอ.	ภาษาอังกฤษ
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$
ในเมือง	74.40	66.85	71.07	86.18	80.72	76.69
หมื่นไวย	64.07	56.07	66.64	79.90	75.68	69.72
ลำปรุ	66.43	62.55	69.39	80.62	80.36	70.70
ทักษิณ	71.24	67.32	72.85	77.51	76.40	68.87
พุดซา-พลกรัง	68.64	63.91	66.01	77.11	79.93	66.39
โคกกกรวด	67.45	62.73	70.63	81.69	76.96	66.48
บุรพา	61.39	61.58	68.12	75.50	80.60	63.10
หัวทะเล	66.90	62.51	67.28	79.47	77.85	67.25
โคกสูง	66.35	64.26	72.63	76.50	76.27	61.66
จอหอ-บ้านโพธิ์	66.73	60.37	71.31	78.91	78.94	68.44
เฉลี่ยทุกโรงเรียน	67.36	62.82	69.59	79.52	78.34	67.94

จากตารางจะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) สูง
กว่าเป้าหมาย (60 %) เล็กน้อย แต่ก็จัดอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำกว่าหลาย ๆ วิชา
การเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น ความรู้เรื่องศัพท์มีความสัมพันธ์กับทักษะ
ทั้ง 4 ด้าน การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์นั้นเป็นการพัฒนาความคิดรวบยอด

ความก้าวหน้าในการเรียนรู้คำศัพท์ และความก้าวหน้าในการเรียนภาษานั้นไปด้วยกันเสมอ ดังนั้นเราจะพบว่าเด็กที่เรียนภาษาได้ดีนั้น จะมีความรู้เรื่องความหมายคำศัพท์กว้างขวางกว่าผู้อื่น การเรียนรู้คำศัพท์ของภาษาใหม่จึงถือเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกและเนื่องจากภาษาเกิดมาจากคำ ครูต้องช่วยเพิ่มพูนคำศัพท์ของนักเรียนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์โดยเฉพาะคำหรือสำนวนที่ทันสมัยจะช่วยให้ภาษามีความหมายต่อนักเรียนมากยิ่งขึ้น (นันทพร ศษศิริพงษ์, 2526)

เมื่อมองเห็นปัญหาและความสำคัญของคำศัพท์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเรียนภาษาอังกฤษให้ได้ผล ได้มีผู้คิดค้นหาวิธีการหรือแนวทางในการสอนศัพท์หลาย ๆ วิธี ดังที่นันทพร ศษศิริพงษ์ (2526) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนคำศัพท์ โดยใช้แบบฝึกหัดที่มีเกมและไม่มีเกมประกอบ และสันทัศน์ หอมสมบัติ (2534) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ และความคงทนการเรียนรู้คำศัพท์ทั่วภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนที่ใช้แบบฝึกหัดแบบมีเกมประกอบ และจากการสอนที่ใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงขึ้น

นอกจากนี้การเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษา จะเน้นในเรื่องการให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language) มากขึ้นโดยการจัดหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนมีบทบาทเข้าร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมให้สนุกสนาน (กรรทอง โพธิ์ทอง, 2532) จะเห็นได้ว่าจากรายงานวิจัย มีวิธีการสอนหลายวิธีที่ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงขึ้น แต่การเรียนภาษาอังกฤษนั้น ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ในขณะที่ความคิดสร้างสรรค์และศักยภาพด้านอื่น ๆ ได้รับความสนใจจากครูผู้สอน ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องน้อย ดังนั้นการจัดการศึกษาควรจะคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาชีวิตในสังคม โดยเน้นให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างอิสระ หาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง และแสดงแนวคิดต่างไปจากแนวที่ครู

กำหนดให้ได้ (วริศรา ศรีสวัสดิ์, 2532)

กิจกรรม Synectics เป็นกิจกรรมการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดให้แก่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดความคิด เกิดประสบการณ์ ได้คิดในแง่มุมต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากบทเรียนที่ครูกำหนด วิธีนี้จะพัฒนาทักษะความคิดโดยการให้การอุปมา (Metaphorical Forms หรือ Analogy) หรือการเปรียบเทียบให้นักเรียนได้คิดพิจารณาอย่างละเอียด และเป็นระบบ อันเป็นลักษณะเด่นของการสอนด้วยกิจกรรม Synectics

Joyce & Weil (อ้างถึงใน สุภาสินี สุขธีระ , 2534) ได้กล่าวถึงกิจกรรม Synectics ที่อาศัยการเปรียบเทียบ 2 แบบ ดังนี้

1) การเปรียบเทียบโดยตรง (Direct Analogy) เป็นการเปรียบเทียบอย่างง่าย ๆ ระหว่างสิ่งของ 2 สิ่ง หรือแนวคิด 2 แนวคิด การเปรียบเทียบเพื่อเปลี่ยนเงื่อนไขของสถานการณ์หรือปัญหาเดิมไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ เพื่อให้ผู้เปรียบเทียบเกิดแนวคิดหรือมุมมองแปลกไปจากเดิม สิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบอาจเป็นคน สัตว์ พืช หรือสิ่งไม่มีชีวิตอื่น ๆ

2) การเปรียบเทียบโดยสมมติตนเป็นสิ่งอื่น (Personal Analogy) เป็นการสมมติให้ผู้เปรียบเทียบเป็นคนอื่น หรือสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ตัวเอง ว่ามีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรถ้าเป็นเช่นนั้น ๆ ซึ่งจะสมมติเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้

จะเห็นได้ว่ากิจกรรม Synectics นี้จะช่วยให้ผู้เรียนจินตนาการได้อย่างอิสระ ไร้ขอบเขตและได้ผ่อนคลาย ทำให้สนุกที่จะเปรียบเทียบ เพราะขณะเปรียบเทียบผู้เรียนไม่ต้องคำนึงถึงเหตุผล ผู้เรียนจะได้คิดถึงสิ่งที่คุ้นเคยในแนวทางหรือมุมมองแปลก ๆ ใหม่ ๆ ทำให้สร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ออกมาได้ หรือผู้เรียนอาจพิจารณาสิ่งใหม่ (เนื้อหาใหม่ ๆ) โดยพยายามเชื่อมโยงกับสิ่งที่คุ้นเคย ก็จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งใหม่นั้นได้ดีขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่ามีวิธีการสอนคำศัพท์หลาย ๆ วิธีที่ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น แต่ไม่ควรจะพัฒนาศักยภาพ

ทางการเรียนโดยมุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น ควรจะพัฒนาทาง
ด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำ
กิจกรรม Synectics มาสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เปรียบเทียบ
กับการสอนตามคู่มือครู เพื่อดูว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้
คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้กิจกรรม Synectics กับการสอนตาม
คู่มือครู

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้กิจกรรม Synectics กับการสอนตาม
คู่มือครู

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี
ที่ 5 ที่สอนโดยใช้กิจกรรม Synectics กับการสอนตามคู่มือครู

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการสอนภาษาอังกฤษหลายวิธีได้แก่
การสอนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีเกมประกอบ การสอนโดยการเสริมวัฒนธรรมของ
เจ้าของภาษา การสอนตามรูปแบบเพื่อให้เกิดมโนคติของบรูเนอร์ ที่ช่วยให้นักเรียน
มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกับการ
สอนตามคู่มือครู ดังงานวิจัยของนันทพร ศศิริพงศ์ (2526) สมจิตร วรณวิไล
(2527) และ นิพพิทา กุลชิต (2536) และการใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์
ยังช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้ ดังงานวิจัยของ ประชุมพร
ศุกรเจริญ (2520) จัมลัม โกวิทากูร (2530) และ ประทีป ศิริบังษ (2530)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ Moreno and Hogan (อ้างถึงใน ปริยาตวิศาสตร์, 2530) และ Blankenship (อ้างถึงใน วริศรา ศรีสวัสดิ์, 2532) ผู้วิจัยจึงนำผลดังกล่าวข้างต้นมาตั้งสมมติฐานดังนี้

1.3.1 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม Synectics มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.2 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม Synectics มีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.3 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม Synectics มีความคิดสร้างสรรค์ แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ในกลุ่มโรงเรียนลำปำรุ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้แก่โรงเรียนบ้านหลักร้อย โรงเรียนชุมชนบ้านศิระชะเลิง โรงเรียนมะขามเฒ่า โรงเรียนวัดโคกพรม (ตั้งตรงจิตร 7) โรงเรียนบ้านคนชุม โรงเรียนภูเขาลาด โรงเรียนบ้านทุ่ง และโรงเรียนเคหะประชาสามัคคี

1.4.2 เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นคำศัพท์ในคู่มือครู English Is Fun Book I, II บทที่ 1-26 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 97 คำ

1.4.3 ระยะเวลาในการทดลอง กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 18 วัน สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวม 18 ชั่วโมง

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลักร้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรม Synectics กลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนที่เรียนโดยได้รับการสอนตามคู่มือครู

1.5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ตามคู่มือครู English Is Fun Book I,II จำนวน 97 คำ ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะทักษะการฟัง อ่านและเขียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

1.5.3 การสอนตามปกติ หมายถึง การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ขั้นการสอนฟังและสอนความหมาย โดยครูพูดคำนั้น 2-3 ครั้งให้นักเรียนฟัง
- 2) ขั้นการสอนพูด ให้นักเรียนออกเสียงได้ถูกต้อง โดยสอนพร้อมกับการสอนฟังให้นักเรียนออกเสียงตามครู ในข้อ 1
- 3) ขั้นการสอนอ่าน ให้นักเรียนเห็นคำอ่าน อ่านให้ฟัง และให้อ่านให้ถูกต้อง พร้อมทั้งสะกดคำได้
- 4) ขั้นการสอนเขียน ให้นักเรียนเขียนคำศัพท์ที่ครูกำหนดให้

1.5.4 กิจกรรม Synectics หมายถึง กิจกรรมการเปรียบเทียบ (Metaphoric Activity) ให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการของการคิดสร้างสรรค์ จนกระบวนการนั้นกลายเป็นกระบวนการที่อยู่ในจิตสำนึกของผู้เรียน สามารถนำไปใช้ได้โดยอัตโนมัติ ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์โดยใช้ความเหมือน หรือให้ความคล้ายคลึงบางประการระหว่างสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งกับสิ่งอื่น หรือแนวคิดอื่น ๆ การวิจัยครั้งนี้จะใช้เพียง 2 Analogy ดังนี้ คือ

1) การเปรียบเทียบโดยตรง (Direct Analogy) เป็นการเปรียบเทียบอย่างง่าย ๆ ระหว่างสิ่งของ 2 สิ่ง หรือ 2 แนวคิด เพื่อให้ผู้เปรียบเทียบเกิดแนวคิดหรือมุมมองแปลกไปจากเดิม สิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบอาจเป็นคน สัตว์ พืชหรือสิ่งไม่มีชีวิตอื่น ๆ

2) การเปรียบเทียบโดยสมมติตนเป็นสิ่งอื่น (Personal Analogy) เป็นการสมมติให้ผู้เปรียบเทียบเป็นคนอื่นหรือสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ตนเอง ว่าจะมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร ถ้าเป็นเช่นนั้น ๆ ซึ่งจะสมมติเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้

1.5.5 ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถซึ่งมีผลมาจากการเรียนรู้ การริเริ่มและประสบการณ์ที่สะสมมา เป็นความสามารถที่คิดได้หลายทิศทางหลายทาง หรือแบบอเนกนัย สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์นี้จะประกอบด้วยความคล่องในการคิด ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม

1.5.6 ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หมายถึง ความคงทนของนักเรียนที่ระลึกได้ ที่เรียนรู้ได้จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่สะสมมาหลังจากที่ทั้งช่วงเวลาไว้ระยะหนึ่ง ซึ่งแสดงความสามารถของนักเรียนในการสะกดคำศัพท์ ทราบความหมาย และใช้คำได้ถูกต้องในประโยค โดยวัดออกมาในรูปแบบของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังสอนทันที กับการทดสอบหลังสอน 2 สัปดาห์ จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ฉบับเดิม

1.5.7 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หมายถึง แบบทดสอบปรนัยเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือกที่วัดเฉพาะทักษะการฟัง การอ่าน และการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ

1.5.8 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของวริศรา ศรีสวัสดิ์ (2532) ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของ Wallach & Kogan (Wallach & Kogan Test of Creativity)

1.6 หักดกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาถึงตัวแปรต่อไปนี้เป็น พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม อาชีพของบิดามารดา สภาพอารมณ์ของผู้เรียน และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนขณะทำการทดลอง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 เป็นแนวทางให้ครูนำกิจกรรม Synectics ไปใช้ในการเรียนการสอนในวิชาภาษาอังกฤษ

1.7.2 เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา ได้เสนอแนะและสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสเลือกใช้วิธีสอนภาษาอังกฤษหลาย ๆ วิธี

1.7.3 เป็นแนวทางให้ผู้วิจัยท่านอื่น ได้ศึกษาค้นคว้ารูปแบบการสอนด้วยกิจกรรม Synectics ได้กว้างขวางมากขึ้น